

MUSIQA O'QITUVCHILARINING PEDAGOGIK MAHORATINI OSHIRISHDA ZAMONAVIY TEXNOLOGIUYALARNING ROLI.

D.Murodova

Qo'qon davlat universiteti 3-bosiqch talabasi

Annotatsiya. Mazkur maqolada musiqa o'qituvchilarining kasbiy-pedagogik mahoratini va uning bir tarmog' sanaladigan kasbiy kompetensiyasini oshirish ahamiyati haqida so'z boradi. Bugungi kun musiqa o'qituvchilari faoliyati samaradorligini, pedagogik faoliyatini yo'lga qo'yishda avvalo, unda pedagogik mahorat, har bir pedagogik jarayonda zarur bo'lgan kompetensiya turlariga egalik faoliyatdagi ahamiyati yoritib o'tilgan.

Kalit so'zlar: musiqa madaniyati, axloqiy tarbiya, estetika, faoliyat, pedagogika, pedagogik mahorat, kompetensiya, komponent, mutaxassis.

Аннотация: В данной статье рассматривается значение повышения профессионально-педагогического мастерства учителей музыки и его важной составляющей — профессиональной компетентности. Отмечается, что для повышения эффективности деятельности современных учителей музыки и правильной организации их педагогической работы им необходимо обладать педагогическим мастерством и видами компетенций, требуемыми в каждом образовательном процессе. В статье подчёркивается значение этих навыков в профессиональной деятельности.

Ключевые слова: музыкальная культура, нравственное воспитание, эстетика, деятельность, педагогика, педагогическое мастерство, компетентность, компонент, специалист.

Annotation: This article discusses the importance of improving the professional-pedagogical skills of music teachers and one of its essential components—professional competence. It highlights that in order to ensure the effectiveness of modern music teachers' activities and to organize their

pedagogical work properly, they must possess pedagogical mastery and the necessary types of competences required in every educational process. The article emphasizes the significance of these skills in their professional activity.

Keywords: music culture, moral education, aesthetics, activity, pedagogy, pedagogical mastery, competence, component, specialist.

Umumiy o'rta ta'limda o'rgatilayotgan har bir fanning maqsad va vazifalari belgilab qo'yilgan. Asosan amaliy faoliyat bilan uzviy bog'liq bo'lgan musiqa madaniyati fanining ham o'z maqsad, vazifalari bo'lib, umumta'lim maktablarida musiqa madaniyati fanini o'qitishdan ko'zlangan asosiy maqsad o'quvchilarning ma'naviy, badiiy va axloqiy madaniyatini, milliy g'urur hamda vatanparvarlik tuyg'usini shakllantirish, tafakkurini kengaytirish, bolalardagi ijodiy mahorat, nafosat va badiiy didni o'stirish hamda tashabbuskorlikni tarbiyalashdan iboratdir

“Musiqa madaniyatini o'quvchilar ongida shakllantirish asnosida fan o'z oldiga bir necha vazifalarni qo'yadi:

- O'quvchilarga berilayotgan musiqiy ta'lim-tarbiyani hayotga bog'lab olib borish;
- O'quvchilarda musiqa san'atiga mehr, qiziqishni o'stirish;
- O'quvchilarda musiqiy-badiiy didni va musiqa faoliyatlariga ehtiyojini rivojlantirish;
- Musiqa haqida bilim, malakalar doirasini tarkib toptirish;
- Iqtidorli o'quvchilarning musiqiy rivojlanishi uchun sharoit yaratib berish;
- Musiqiy faoliyatlar jarayonida badiiy-ijodkorlik his-tuyg'ularini rivojlantirish;
- Musiqiy asarlarning badiiy-g'oyaviy mazmuni vositasida o'quvchilarda axloqiy-estetik qarashlarni tarbiyalash”.

Demak, musiqa ta'limining oliy maqsadi: “musiqani idrok eta oladigan, etuk, barkamol, madaniyatli, nafaqat o'z milliy an'analarini, balki boshqa millatlar

madaniyatidan boxabar va bu an'ana, madaniyatlarini xurmat qiladigan qilib voyaga etkazishdan iboratdir”.

Yuqoridagi kabi jihatlarni bolalarda shakllantirishda pedagog asosiy rol o'ynashini hisobga olsak, bo'lajak musiqa o'qituvchilarini tayyorlash musiqa madaniyati fanlarining sifat ko'rsatkichini belgilab berishini anglash qiyin emas. O'qituvchining kasbiy jihatdan shakllanishi oliy ta'limda kasbiy ta'lim olish jarayonidan boshlanadi. Pedagogika oliy dargohlarining fan dasturlari mazmuni bo'lajak o'qituvchilarga kasb bo'yicha bilimlar berish, pedagog faoliyat sirlarini o'rgatish va talabalarda ko'nikma hosil qilishga qaratilgan. Yuqorida qayd etilgan vazifalarni bajarishda bo'lajak musiqa o'qituvchilarining kasbiy va pedagogik mahoratini shakllantirishga ahamiyat berish zarur. Zero o'qituvchi “pedagoglik kasbiga doir bilimlarni, ya'ni psixologik, pedagogik malaka va mahoratni, ilmiy-nazariy va amaliy bilimlarni puxta egallagan bo'lishi” zarur. O'qituvchining kasbiy va pedagogik mahorati deganda ustuvor ijtimoiy-siyosiy, umumilliy, maxsus, psixologik-pedagogik va kasbiy-metodik bilim va ko'nikmalar tizimi asosida olingan kasbiy faoliyatini amalga oshirish qobiliyati tushuniladi.

Mahorat – bu “ishni muvaffaqiyatli bajarish uchun zarur bo'lgan shaxsning shaxsiy xususiyatlari kombinatsiyasidir”. Pedagogik mahorat tushunchasiga esa hozirgi zamon psixologiya va pedagogikasida turlicha ta'rif beriladi. “Pedagogik mahoratga ega mutaxassis bu – o'z kasbining mohir ustasi bo'lgan, yuksak darajada madaniyatli, o'z fanini chuqur biladigan, yondosh fanlar sohalarini yaxshi tahlil eta oladigan, tarbiyalash va o'qitish uslubiyatini mukammal egallagan mutaxassis”dir. Pedagogik mahorat tushunchasi quyidagicha izohlanadi:

- Madaniyatning yuqori darajasi, bilimdonlikning yuqori ko'rsatkichi;
- O'z faniga doir mukammal bilimlar sohibi;
- Pedagogika va psixologiya oid bilimlarni ham puxta o'zlashtirib, o'z kasbiy faoliyatida ularni ishlata oladigan shaxs;
- O'quv va tarbiyaviy ishlar uslubiyatini mukammal biladigan pedagog.

Bo'lajak musiqa o'qituvchisining pedagogik mahorati turli ko'nikmalarga egalik bilan yanada oshib boradi. Ya'ni musiqa o'qituvchida shakllanishi zarur bo'lgan quyidagi ko'nikmalarni tavsiflash orqali uning shakllanish jarayonini, pedagogik mahoratga erishish bosqichlarini yanada teranroq anglaymiz:

Birinchidan, u professional tarzdagi tashkiliy qobiliyatlar: pedagog sifatida har doim o'zini tahlil etib borish, bolalar faoliyati ustidan tezkor nazoratni ta'minlash, bolalarning pedagogik ta'sirga bo'lgan munosabatini hisobga olgan holda, o'z vaqtida o'quvchini yo'naltirish va berilgan pedagogik vazifalarni to'g'rilashni oqilona amalga oshirish, belgilangan vazifalarga erishish uchun ko'rsatmalarni bajarish, bolalar o'rtasidagi munosabatlarni tartibga solish, bolalarning muvaffaqiyatlari va yutuqlarini hisobga olgan holda faoliyatni rag'batlantirish, dars, o'zlashtirishdagi talablarning eng optimal shaklini topish va ularni bolalarning individual xususiyatlariga va muayyan pedagogik sharoitlarga qarab o'zgartirish, vazifalarni aniq, qisqa va oson tushuntirish kabilar.

Ikkinchidan, tahliliy qobiliyatlar: olingan natijalarni dastlabki ma'lumotlar va qo'yilgan pedagogik vazifalar bilan solishtirganda tahlil qilish, musiqiy faoliyatdagi yutuq va kamchiliklarning mohiyatini tahlil qilish, erishilgan natijalarni tahlil qilish asosida o'z tajribasini pedagogik nazariya bilan bog'lash, pedagogik vazifalarni ilgari surish va asoslash. Pedagog "o'z faoliyatini doimo tahlil qilib, unga nisbatan tanqidiy munosabatda bo'lishi" zarur.

Uchinchidan, muloqot qobiliyatlari: musiqa o'qituvchisi bolalar va ularning ota-onalari bilan munosabatlar o'rnatadi, bolalarni axloqiy, estetik jihatdan tarbiyalaydi, har bir bolaga individual yondashishni ta'minlaydi. Zero, musiqiy va tarbiyaviy faoliyatning asosi muloqotdir. Bolalar bilan muloqot qilish qobiliyati ularga muhabbatsiz rivojlanmaydi. Jamoadagi munosabatlar ko'p jihatdan tarbiya, ta'lim va o'qitishdagi muvaffaqiyatni belgilaydi. Bu o'qituvchining muloqot qobiliyatining mazmuni va ahamiyatini belgilaydi.

To'rtinchidan, loyihalash qobiliyatlari: pedagogik faoliyat natijalarini loyihalash qobiliyati, ularni amalga oshirish yo'llarini rejalashtirish, har bir bolaning

va guruhning musiqa fanini o'zlashtirishini loyihalash, tarbiya va ta'lim natijalarini, bolalarni musiqiy tarbiyalash va o'qitishda yuzaga kelishi mumkin bo'lgan qiyinchiliklarni oldindan ko'ra bilish, aniq vazifalarni ajratib ko'rsatish va shakllantirish.

Yuqoridagilarni umumlashtirgan holda shuni ta'kidlaymizki, bo'lajak musiqa o'qituvchisining pedagogik faoliyati - bu maxsus bilim, ko'nikma va malakalar, tashkilotchilik qobiliyatiga egalik, kasbiy tayyorgarlikning yuqori darajasi, kasbda o'z-o'zini anglash, doimiy o'z-o'zini takomillashtirish, muloqot qilish va har bir bolaga to'g'ri yondashuvni topish qobiliyatlarini namoyon qilishdir. Bu uning ijodiga bo'lgan ulkan qiziqish, o'z oldida turgan vazifasini tushunish, san'atdagi o'rni, yuksak shaxsiy madaniyati va kasbiy ishtiyoqi orqali yo'lga qo'yiladigan pedagog sifatidagi kelajagi hisoblanadi. Biz pedagogik mahoratning asosiy tarkibiy qismlarini o'rganar ekanmiz, yuqoridagi barcha jihatlar musiqa o'qituvchisining kasbiy faoliyatiga to'liq taalluqli ekanligiga amin bo'lamiz. Musiqa o'qituvchisida pedagogik mahoratni shakllantirish shaxs madaniyatiga, o'sib borayotgan shaxsning o'z vaqtida va to'liq ijtimoiylashuviga hissa qo'shishga, bolani ma'naviy, axloqiy va estetik jihatdan tarbiyalashga qaratilgandir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

- 1.Xoliqov A.“Pedagogik mahorat”.“Iqtisod-moliya nashriyoti”,Toshkent., 2011-yil.
- 2.Sh, Jumaboyeva M. "FORMING THE CHILD'S PERSONALITY IN THE PROCESS OF ACQUIRING MUSICAL KNOWLEDGE." *Web of Scientist: International Scientific Research Journal* 3.11 (2022): 128-132
- 3.SHAVKATOVNA, DJUMABAEVA MUQADDAS. "The Importance of the Sound of Tones in Instilling Elements of National Spirit in the Hearts of Students." *JournalNX* 7.02: 151-153.
- 4.EB Kobilova.Classical music and youth education *Asian Journal of Research in Social Sciences and Humanities* 12 (9), 126-13047

5.QEZ BAKIROVNA.Forming a sense of internationality in students through the traditional music of Azerbaijan International bulletin of applied science and technology.IBAST volume issue ...

6.QEZ BAKIROVNA.FORMING A SENSE OF PATRIOTISM IN STUDENTS THROUGH THE LIFE AND WORK OF COMPOSER DONI ZAKIROV Published by International journal of Social Sciences & Interdisciplinary ...

7.EZ QOBILOVA.Forming A Sense Of Love For The Profession By Teaching Labor Songs To 4th Class Students In Music Culture Lessons.journal of Positive School Psychology 7 (2)

8.М Азизхонова, Э Қобилова.ЁШЛАРНИ МУСИҚИЙ МАДАНИЯТИ ВА МАЪНАВИЯТНИ ШАКЛЛАНТИРИШДА МУСИҚИЙ ТАРБИЯНИНГ АҲАМИЯТИ Oriental Art and Culture 3 (1), 51-57

9.QE Bakirovna.Theoretical And Methodological Basis Of Overcoming Contradictions In Modern Musical And Educational Practice.Eurasian Journal of Learning and Academic Teaching 1 (1), 117-120

10.E Kobilova, O Sobirova, F Najmiddinov.The importance of music education in the formation of musical culture and spirituality.Academica: An International Multidisciplinary Research Journal 11 (1), 698-703

11.Q Bakirovna, DM Shavkatovna, BS Imomalaiyevich, TO Tursunovich. THE ROLE OF A MUSIC TEACHER IN THE PROCESS OF EDUCATING CHILDREN'S MORAL FEELINGS.International Journal of Early Childhood Special Education 14 (6)

12.M Azizkhonova, E Qobilova.IMPORTANCE OF MUSIC EDUCATION IN FORMING YOUTH'S MUSICAL CULTURE AND SPIRITUALITY.Oriental Art and Culture 3, 51-57

13.E Qobilova.THE PLACE OF FOLK SONGS IN ISAJAN SULTAN'S
STORIES

American Journal Of Social Sciences And Humanity Research 4 (02), 44-49

14.E Qobilova. THE IMPORTANCE OF MUSIC TEACHING IN
EDUCATION. QO 'QON UNIVERSITY NEWSLETTER, 12, 99–100

15.EB Qobilova.MORAL EDUCATION AS AN IMPORTANT FAKTOR IN
THE FORMATION OF A STUDENT AS A PERSON

Asian Journal of Research in Social Sciences and Humanities 11 (26), 186-189

16.QEZ BAKIROVNA. The Significance Of Interdisciplinary Connection In
The Formation Of Music Literacy In Children With Hearing Defect In Music
Lessons ONOMÁZEIN 62 1 (62), 1382-1388

17.QEZ BAKIROVNA.Bo'lajak musiqa o'qituvchilarida metodik
kompetentlikni rivojlantirish.Qo'qon DPI. Ilmiy xabarlar 3 (3), 722-729

18.E Qobilova.Yoshlarda musiqiy madaniyatni shakllantirishda maktab va oila
hamkorligining tarbiyaviy ahamiyati.Qo 'qon DPI. Ilmiy xabarlar

19.M Azizxonova, E Qobilova.YoSHLARNI MUSIQIY MADANIYATI VA
MA'NAVIYATNI SHAKLLANTIRISHDA MUSIQIY TARBIYANING
AHAMIYATI.Oriental Art and Culture 3, 51-57

20.ЭБ Қобилова.ФОРМИРОВАТЬ ДУХОВНОЕ МИРОВОЗЗРЕНИЕ
ПОДРАСТАЮЩЕГО ПОКОЛЕНИЯ ЧЕРЕЗ ФОЛЬКЛОРА ЖАНРА

Oriental Art and Culture 3 (1), 291-295

21.E Qobilova.MUSIQA ONG VA HISLAR O 'RTASIDAGI
VOSITACHIDIR

Pedagogikada ilmiy izlanishlar 2 (1), 28-31

22.QEZ BAKIROVNA.QADIMIY MUSIQIY SAN'ATNING
SHAKLLANISH JARAYONI.“RAQOBATBARDOS H KADRLAR
TAYYO RLAS HDA FAN – TA'LIM – IS HLAB CHIQARIS H ...

23.E Qobilova.Musiqa o'qitish metodikasi va maktab repertuari
Oquv qollanma, Fargona.“Fargona” nashriyoti

24.Jo'rayev M. O'zbek xalq taqvimi va mifologik afsonalar. – Toshkent,
1994.

